

Käms farfar &
Käms när Dolf Jonssons far → AXEL JONSSONS MINNEN, DEL 1:

Testamentet som gav möjligheter

AXEL JONSSON startade tillsammans med Harald Sternhagen 1872 Jonsson, Sternhagen & Co. AB, som blev södra Sveriges största handelsfirma. Han skrev ner sina minnen i olika omgångar och tillägnade dessa sina barn. Då han har omnämnts som en västgötsk banbrytare torde minnena vara av mera allmänt intresse för göteborgare. Genom tillmötesgående från Axel Jonssons efterkommande får jag här tillfälle att publicera några avsnitt som är av lokalhistoriskt värde.

— Jag kom till världen den 12 september 1844, allt efter naturens ordning, inleder han.



tala ve
Kal

Mina föräldrar voro Gustaf Jonsson och Mathilda, född Kafle... Min farfar Lars Jonsson, superkargör vid Ostasiatiska Kompaniet, samlade en mindre förmögenhet och köpte egendomen Marieberg, nära Lilleskog. Modern (farmor) Fredrika Agrell, av en gammal anedd Vänersborgssläkt, ägde hus i Vänersborg...

Min far, Gustaf Jonsson, var en arbetsman, en redbar affärsman... För honom var reda och ordning — även i affärerna — viktigare än allt annat. Ett sparsamt leverne inpräntade han i sina barn och en sak som jag minns särskilt väl, det var hans uppfattning om pengar.

— Låna aldrig av andra och gå aldrig i borgen för någon. Mor ägnade sig mest åt vår uppfostran som var sträng men kärleksfull. Ris avsmakades ofta, hon risade och grät, och upptuktelsen slutade alltid med förmaningar, tårar och kyssar.

Axel Jonsson berättar vidare

att han var en mycket svårhanterlig pojke, misskötte sig i skolan men blev dock så småningom student. Han fortsätter:

I december 1861 fick jag av far 50 kr för att resa till Göteborg för att träffa bröderna Oscar och Wilhelm, som nu var löjtnanter med den andra graden passerad. Denna resa kom att bestämma min väg och verksamhet. Jag kom till Göteborg en söndagsmorgon. Bröderna tog mig med på en bal hos Corins... Där fanns en gammal anedd köpman vid namn F.W. Hasselblad. Han kom fram till mig och sade att han kände min far, som varit en av hans största och redbaraste kunder. På hans fråga om vad jag tänkte att bli, sade jag att jag hade planer på Våg-Vattenbyggnadskåren. Hasselblad ansåg att jag skulle bli köpman, men jag invände att jag hade för dåliga språkkunskaper för detta. Det behövdes inte, ansåg Hasselblad, varpå jag yttrade:

— Vem vill ha mig?
— Jag ska ta herrn, svarade han.

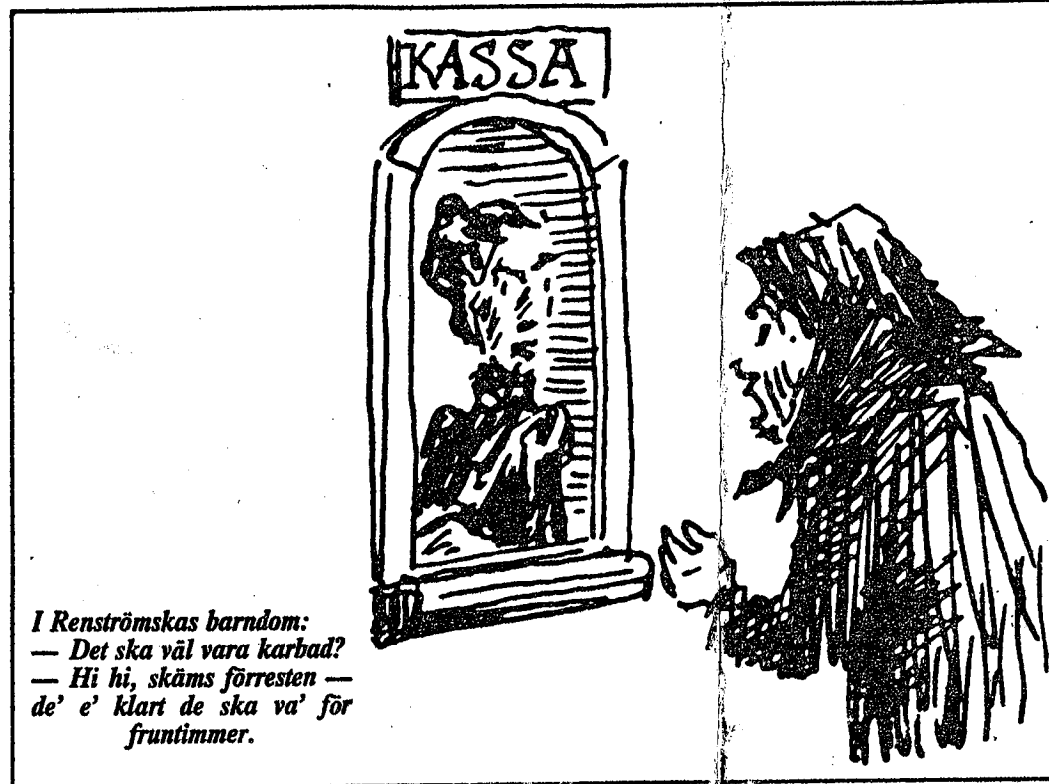
Mor fällde tårar

På måndagsmorrönen — endast ett dygn efter det jag anlänt till Göteborg — satt jag som anställd på Hasselblads lager. Jag skrev hem och berättade om saken. Far blev stormförtjust men mor fällde tårar.

Hon var emot detta yrke.

Där satt jag alltså på Hasselblads lager vid en grönmålad pulpet och skrev forsedlar medan nästan alla mina kurskamrater reste land och rike kring. Av familjen Hasselblad mottogs jag på ett vänligt sätt i deras glada hem. I familjen fanns två söner och fyra döttrar. Det ordnades så, att jag skulle dela våning med sönerna Oscar och Victor.

På en bal hos grosshandlare C.J. Bruzewitz träffade jag en



I Renströmskas barndom:
— Det ska väl vara karbad?
— Hi hi, skäms förresten — de' e' klart de ska va' för fruntimmer.

Stordonatorn Sven Renström skänkte inte sina pengar bara till baden mm utan såg på sin dödsbädd också till att sörja för sina arvingars framtida försörjning. Hans gåva blev grundplåten till Jonsson och Sternhagens skapande. Teckn. av Maria Röhl 1839. Kungl. Biblioteket, Stockholm.

bokhållare hos Sven Renström — Leffler. Han hade nyss kommit från Indien. På frågan om vilket kontor jag satt, svarade jag att det var hos Hasselblads jag arbetade. Det ansåg han inte vara någon framtid för mig. Han sade sig veta att jag kunde få plats hos Renströms och han lovade att rekommendera mig.

Frun förhörde

Att jag tänkte på detta erbjudande var förklarligt, då det på den tiden var exportörerna som var patricierna i Göteborg, dvs de mest aktade. Bokhållarna hos dessa ansågs ha en högre ställning än kollegerna hos importföretagen.

Jag fick order att besöka Peter Hammarberg på Renströms kontor. Hos honom genomgick jag ett timplågt för-

hör. Jag fick beskedet att dagen därpå "uppvakta" fru Hammarberg. Han förklarade att han aldrig antog en person förrän frun hade godkänt honom. Jag återkom alltså nästa dag och förhörde av fru Hammarberg. Efter en timmes samtal uppmånades jag vänta i ett angränsande rum. Efter en stund inkallades jag — och var antagen som bokhållare på Renströms.

En månad senare gjorde jag mitt inträde i Renströms företag. Jag sattes vid en fin gammal polerad pulpet med klaff... I pulpetklaffen fanns ett runt hål och på min fråga vad detta skulle tjäna, fick jag veta att det under den gamla goda tiden på Renströms fanns en skål punsch i pulpeten och att man stack ett sugrör genom

när man ville dricka. Jag tror att Renström själv använt pulpeten till en början. Det berättades att han sagt "skål" till de övriga på kontoret, i synnerhet när man arbetade över både halva och hela nätter. Dessa arbetstider fortsatte även under min tid, men inte med skålände i punsch.

På Renströms kontor serverades té med pepparkakor klockan 6 och efter kontorstiden ändrades, blev det klockan 5. Det var frukost klockan 11 med allt det finaste för säsongen som Renströms kokerska — den skickligaste i staden — lagade till.

Renströms egenheter

Sven Renström hade sina egenheter. När en bokhållare anmärkte på att det saknades för 30 kr persilja, svarade han:

— Gör ingenting, bara summeringen stämmer... När han öppnade en cigarrlåda — han rökte endast de allra finaste Havanna — antecknade han på lådan hur länge den skulle räcka med konsumtion av en cigarr om dagen. När det kom någon stor brukspatron måste det bjudas på cigarr och då blev det oreda i antalet cigarrer. När sådant skedde avhöll sig Renström från att röka lika många dagar som det åtgått cigarrer till vännerna.

Tidigt sattes jag som kassör på kontoret... Sven Renström var sparsam i smått, men när det gällde gick det flott till... Då blev det spendersamma middagar och då skulle också alltid den kommenderande husarofficeren inbjudas, därför att, som Sven sade, han är presentabel och super bra.

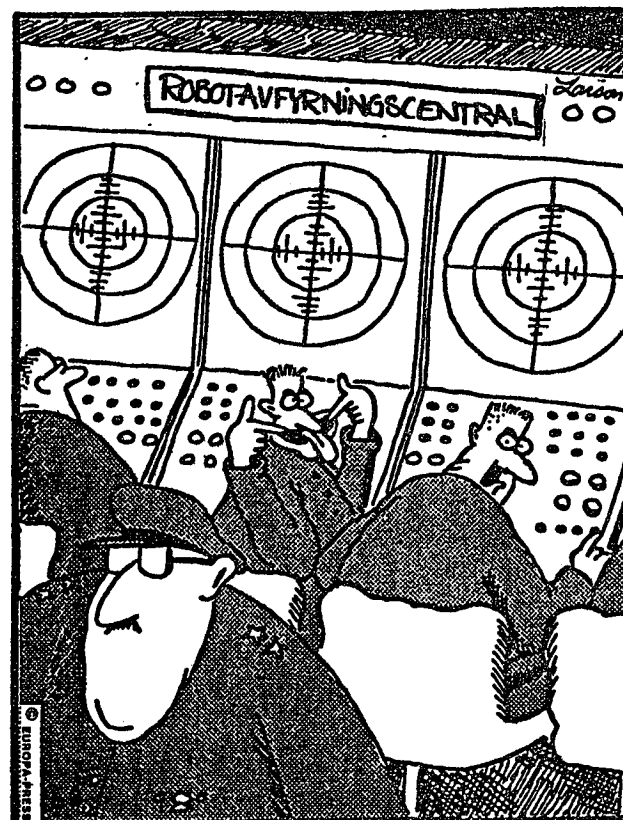
Åtta dagar före sin död kallade Renström sina medarbetare på kontoret till sig i våningen... Han ville tala till oss och sa ungefär så här: "Min stund är nu förestående och jag vill tacka er alla för ert arbete i min affär". Han berättade också klart och tydligt om sitt liv. Hur han som fattig arbetare skickades av bergsrådet Ugglå till Göteborg för att leverera kastved. Han började omsider göra en del mindre affärer. Verksamheten utvecklades mer och mer och han erinrade om det välstånd han uppnått.

"Av detta har jag testamenterat avsevärda belopp till er, som väl använda kan sätta er i tillfälle att komma till samma välstånd som jag och därtill mycket snabbare än det gick för mig."

De pengar som jag således fick enligt Renströms testamente, bidrog i hög grad till att jag senare fick möjlighet att starta företag tillsammans med min vän Harald Sternhagen.

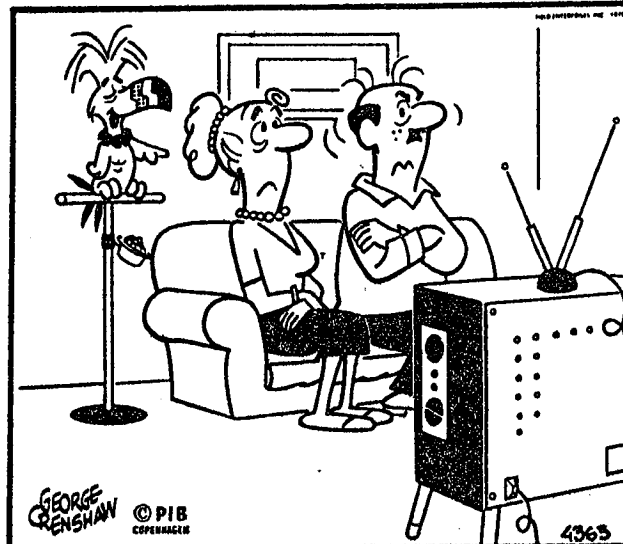
Forts. nästa vecka

Larson



"General! Snabbt! Titta! ... Nu gör Henderson det igen!"

Belvedere



— Den där deckarn har jag sett en gång förut. Det är betjänten som är mördaren!

Konstnär Alf Jonsson far
AXEL JONSSONS

MINNEN II:

I krigets PARIS

AR 1870 FOR Axel Jonsson till Paris för att lära sig tala franska. Det blev en händelserik tid. Tyvärr kan här av utrymmesskäl blott återges vissa delar.

Han börjar sin beskrivning: "Det var en stor omvälvning i fransk historia som jag under min vistelse framförallt i Paris fick vara åsyna vittne till. Krigsförklaringen till Tyskland väckte en oerhörd entusiasm i den franska huvudstaden. Många ansåg och sade också, att alltsammans skulle bli en



'promenad till Berlin'. Men dagarna efter krigsförklaringen växte spänningen snabbt och det blev allt mer klart att det ingalunda skulle bli någon bekväm Berlin-promenad.

Napoleon III beslöt, för att elda trupperna till stordåd, att själv gå ut i fält. Jag var vittne till hur han kom i spetsen för det kejsrerliga gardet till Gare du Nord, för att intaga sin plats på trupptåget. Med Napoleon i spetsen för trupperna skulle segern vinnas, det menade alla parisare.

Men kriget gick 'baklänges' för Frankrike, det blev snart tydligt. Det enda som därefter eldade parisarna var att de nu kunde sjunga Marseljåsen, den franska revolutionssång som kejsaren tidigare förbjudit.

Jag glömmer aldrig reaktionerna av denna frihet att

sjunga revolutionssången. Den hördes överallt, både ute och inne, spelas och sjungas. Jag blev vittne till hur en uppuren favorit, madame Lucille, kom åkande i sin vagn förbi Place de Opéra. Hennes häst hejades och hon måste stiga upp på vagnssätet. Hon slet av sig hatten och lät det uppsatta håret lösas upp, man satte en flagga — tricolorn i hennes hand och så sjöng hon — Marseljåsen.

Fem gånger i följd måste hon sjunga denna sång. Sedan bar det i väg till Café de la Paix och där fortsatte hon sjunga tills hon inte orkade mera. När Lucille tröttnade steg en arbetare upp på estraden och fortsatte sjunga. Denna orgie i sång fortsatte till 3 på morgonen. Men följande dag och flera dygn framåt sjöng man Marseljåsen överallt i staden."

Flykt från Paris

Då belägringen av Paris var förestående blev det kungjort att alla utlänningar skulle lämna staden. Sedan slutet av juli 1870 är Jonsson anställd hos den stora firman Pannifex, Renströms agent i Paris, som kontorist. Han åter gott, deltar i det trots kriget pågående nöjeslivet.

Den 11 augusti befinner han sig i Trouville sur Mer. Han beundrar fransmäns mod. Varenda en som kan hålla i ett gevär beväpnar sig. Det finns redan 2 000 000 gevär tillgängliga. Varje soldat kan skjuta 5 skott i minuten "och det enda som hindrar dem från att nedgräva varandra är röken som



Grosshandlare Axel Jonsson och hans hustru Ragnhild (född Lorentz Lundgren) med dottern och de tre sönerna, Rolf, Axel och Folke kring sekelskiftet framför villan på Särö. Ruth Jonsson gifte sig med Hjalmar Åtterbom. Rolf blev konstnär, Axel direktör i Sv. Amerikalnien och Folke chef för Jonsson, Sternhagen & Co.

gör att de måste skjuta på måfå".

I Trouville är omkring 2 000 badgäster, "alla nästan av Frankrikes förmåsta familjer. Man roar sig nästan som i Marstrand. Musik tvenne gånger på dagen och dans på aftonen . . . En otrolig massa vackra fruntimmer, men inga kavallerier, alla äro i kriget".

"Karlär och fruntimmer bada här tillsammans utan skillnad, naturligtvis iklädda byxor och blus, men sedan man en gång doppat sig, sluta sig kläderna till kroppen, så att vi i det närmaste äro i våra första föräldrars oskyldighets tillstånd . . . Man dansar, konverserar, promenerar såväl till lands som vatten, ofta hela timmar i denna kostym. Många fruntimmer som iklädda sina vanliga kläder, med löshår m m löst baktill se ganska bra ut, göra en ynkelig figur i badet, utan hår, sneda och krokiga. Det har verkligen gått så långt att lösmagen försvunnit och tvenne bastanta lösskinkor placeras på behörig

plats, detta för att ge kroppen en framåtböjd fason."

I Le Havre

Den 27 augusti återfinner vi Axel Jonsson i Le Havre, där han fått plats på kontoret hos Thomas Lachamber Jr, ett av de rikaste och största husen, som sysselsätter sig med bomull, socker, ris, kaffe, indigo och guano och har kontor i Paris, Le Havre, Lima och Valparaiso.

"Jag sattes mitt emot en av de högsta cheferna och min sysselsättning blev att renskriva hans koncept, något som blev en god övning. Som en grace mot firman, anmodades jag att uppbära en lön på 50 francs i månaden. Det var full lön, och berodde på att de aldrig anställde volontärer."

På redan låg det svenska örlogsfartyget Gefle tillsammans med ett 30-tal örlogsmän, beredda att ta hand om sina landsmän i den händelse kriget skulle bli totalt. Ombord på båtarna hade man glada

Den 14 april 1871 var Axel Jonsson åter hos Pannifex i Paris och han skildrar de rusliga spåren av tyskarnas framfart. Men friden blev inte långvarig.

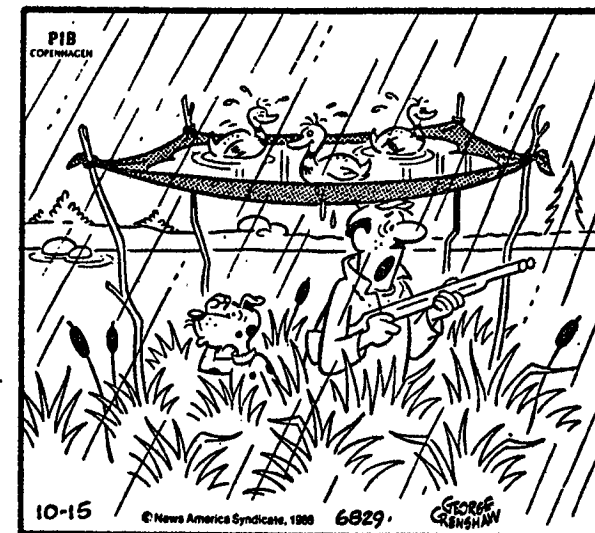
"Paris drabbades av en ny olycka — Kommunen. Vi fick veta att Thiers regering i Versailles insisterade, ej utan skäl, att Frankrike skulle ha Prinsen av Orleans till kung. Jag var från mitt pensionatsfönster vittne till hur 70 000 kommunarderna tågade ut med kanoner dragna t o m av fruntimmer, allt för att intaga Versailles. Efter en timmes strid var alla 70 000 på reträtt mot Paris och medan jag satt vid lunch och kaffe, såg man resterna av denna styrka passera, många utan huvudbonader och vapen."

En dag bad Axel Jonssons chefer att få anslå hans namn som ägare till de varor som förvarades i företagets magasin. Det var varor för cirka 10 miljoner, och dessa skulle — om tyskarna intog Le Havre — tillhöra en svensk undersäte.

"Jag medgav att man fick använda mitt namn och plakaten underskrevs av generalkonsul Boström. Denne hade stort inflytande, framförallt i Frankrike, inte minst för att han på sitt kort låtit trycka 'Fils de Bernadotte' (Bernadottes son). Boström hade ofta besök av sin halvbror Oscar I och han liknade sin far mer än sin bror.

När jultiden nalkades kom tyskarna allt närmare från Rouen. Men freden slöts i grevens tid så att Le Havre skönades och vi främlingar behövde aldrig gå ombord på våra vänande örlogsfartyg."

Belvedere



Vi kan lika gärna ge upp . . . här finns inte en enda and.

Larson



— Vänta ett tag nu. . . Han sa två ryck för "mer lina" och tre för "komma upp" . . . men inget om ett långt drag.

RÄTTELSE:

I förra veckans tala ve Kal uppgavs felaktigt att illustrationen var gjord av Maria Röhl.

Konstnär Poff Jonsson

far
AXEL JONSSON III:

En rörelse dras igång

AXEL Jonsson fortsätter sina minnen:
 — Efter ytterligare några månaders vistelse i Paris, där Versailles-regeringen delvis kunnat återställa ordningen, fick jag avbryta min 14 månader långa

Hammarberg tog en kort funderare och sedan förklarade han att han ingalunda satte sig emot mina planer. Det var naturligt att unga män på detta sätt ville framåt genom att skaffa eget företag.

Hammarberg frågade om vårt startkapital. Jag berättade då att jag hade 1 800 kr — vad som var kvar efter arvet på 5 000 kr efter Sven Renström. Därtill kom 1 200 kr som Harald hade hopsparade av sin lön.



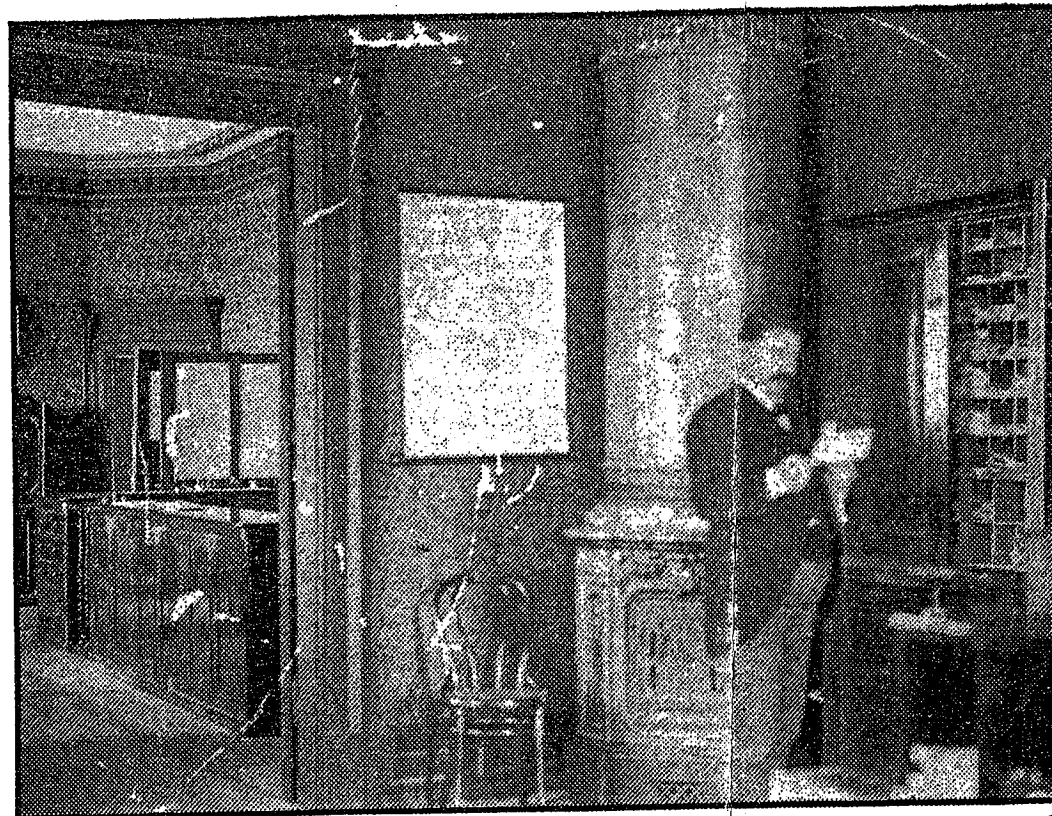
vistelse i Frankrike. . . Hemkommen till Göteborg gjorde jag min entré hos Renströms, där jag på kontoret togs emot med välvilja av alla. Med den smak på frihet och den vana jag fått att alltid få handla på egen hand, var det svårt att finna sig i arbetet på Renströms. Det var då som beslutet fattades att jag skulle starta eget, vilket också skedde genom kompanjonskapet med Harald Sternhagen. Harald hade varit i England och skaffat sig språkkunskaper liksom jag gjort i Frankrike för att sköta den franska korrespondensen hos Renströms.

Jag slutade emellertid inte hos Renströms utan vidare.

Jag beslöt att tala med Peter Hammarberg (chefen). Jag var rädd att han skulle betrakta mig som en "lufs", om jag lämnade honom och företaget, sedan jag på dettas bekostrad i varje fall till större delen — fått vistas i utlandet och skaffa erfarenhet.

I detta sammanhang berättar Axel Jonsson: "till slut fastnade jag för min Ragnhild och ett nytt skede inträdde i mitt liv. Hon var en kärleksfull maka och mor. Ödet ville emellertid inte att vi skulle få vandra hela livet tillsammans, hon rycktes bort i unga år. . .

"Harald och jag började alltså 1872, med kontor åt gården, tre trappor i Evers hus. Vi hade en dubbel pulpet av billigaste tillverkning, var sin stol av gamla sorten, två träskinnstolar samt en kopiemaskin med bord. Det var allt.



Axel Jonsson i Jonsson, Sternhagens lokaler 1874. Axel Jonssons son William Jonsson använde skåpet i många år liksom kassaskåpet från samma tid. Han återköpte företaget 1955.

Vi började med en trävaru-agentur för ett café-hus, Lipperts, propsagentur för en New Castle-firma. I bästa fall lämnade oss dessa affärer netton på 1 000 kr vardera. Vi hade dessutom några likadana agenturer, men ej av större betydelse.

Ett nytt uppdrag erbjöds oss efter några få månader. Ett större Bank & Handels-Compani startade nämligen i Göteborg, av de mest framstående männen i staden — jag kan nämna Oscar Dickson (rederi AB), Eric Wijk, Ivan Waern samt Otto Francke såsom den ledande och med konsul Adolf Unger som verkställande. Startplanerna för det nya företaget var att i bankaffärer konkurrera med Skandinaviska Kredit AB och i varor med importörerna och agenterna, då kontor samtidigt etablerades i London. Jag nämner detta därför att det kom att inverka på Haralds och min nya firma. Jag tror nämligen att det inte dröjde mer än 3 — 4

månader från vår start förrän Otto Francke uppenbarade sig på vårt lilla kontor.

Kontor i Stocholm

Otto Franckes ärende var att presentera ett förslag som gick ut på att vi gemensamt skulle överta ledningen av det nya kompaniets Stockholmskontor. Han erbjöd oss 6 000 kr per år med tantiem. Han förespeglade oss en lysande framtid och hävdade att uppgiften skulle passa oss, skulle ge oss god träning, fina relationer och — hoppades han — arbetslust.

Vi avböjde två eller tre framställningar. Emellertid då Francke höjde budet till 12 000 kr, med stort tantiem antog vi anbudet, dock sedan vi hört oss för hos de övriga i kompaniets styrelse, personliga vänner till oss båda.

Allt skulle ordnas snabbt. Haralds bror — Vilhelm Sternhagen — fick prokulera för

Jonsson, Sternhagen AB, när vi som villkor uppsatt att vi skulle behålla vår egen firma som reträtt. Detta visade sig vara en klok åtgärd.

Vi reste till Stockholm samt delade upp arbetet så att Harald tog hand om agenturerna medan jag fick bankaffärerna på min lott, men i realiteten arbetade vi båda i bägge branscherna. Vi hade kontor i Storkyrkobrinken med särskild styrelse för syns skull. Den ledande var A. O. Wallenberg (André Oscar, f. 1816, d. 1886), men han var inte synlig.

Enorma affärer

Allt gick utmärkt och med bistånd av huvudkontoret gjordes enorma affärer. Efter mindre än ett år insjuknade emellertid Harald i tyfoidfieber. Mycket allvarligt. Otto Francke engagerade då en annan person i Haralds ställe. Det blev schism, och Francke garanterade oss 6 000 kr vardera per år under två år, om vi begärde entledigande. Min

sväger Richard Wahlgren i F. Malm & Co som jag tog på sängen kl 7 för att få råd sa: Ta pengarna och spring! Så skedde också.

"Jag fick lov att vara kvar på min plats tills en ersättare hittats 3 — 4 månader. Under denna tid ordnade Harald och jag köpet av Götha. Aktieteckningen gick bra både här och i Stockholm. Dessutom ordnade man expedition för Stora Kopparbergs Bergslag samt agentur för Agir m fl agenturer. Man blev ombud för Billing & Son och för Godenius skeppningar över Göteborg bl a.

"Jag hade ensam eller tillsammans med Harald spekulerat i aktier, uppmuntrad här till av gamle A.O Wallenberg, som förmedlade lån. Jag sålde allt innan jag lämnade Stockholm med vinst, särskilt Handelskompaniets, med 20 000 kr, när aktierna stod som högst.

Strax efter uppgörelsen med Francke, medan jag ännu skötte platsen i Stockholm kom ett erbjudande till mig genom baron Dickson, om att jag kunde bli verkställande direktör för Köpmanbanken, med en lön på 6 000 kr plus tantiem. Efter samråd med Harald tog jag platsen för en tid av två år och med rätt att vara kvar i vår egen firma. Vad firman gav och min lön från banken lade vi i lådan och delade, Harald och jag".

I nästa avsnitt skriver Axel Jonsson bl a: "Hur jag kom åt Hisingstad".

Belvedere



Den nya hundfångaren ger visst aldrig upp!

Larson



— Du kan bygga en ny borg senare, Gustav. Ellen och Stina kommer hit och jag behöver kuddarna.

Kim Jonssons farfar &
Konstnär Raf Jonssons far

FIRMAN JONSSON, Sternhagen & Co. utvecklades så småningom till att bli södra Sveriges största exportföretag. Man sysslade med trä, järn, smör, papper, pappersmassa, rederyksamhet m m samt var intressent i ett par större trävaruföretag. Att följa detaljerna i denna omfattande verksamhet är uteslutet i ett mindre utrymme. Några glimtar är det enda möjliga.

— Under en resa till Norge sammanträdde jag med



en ung, hygglig engelsman, Crawe, son till Englands generalkonsul i Kristiania (Oslo). Han vistades i Norge som representant för ett laths-bolag (laths=läkter, ribbor) som bildats i Norge, Ellies maskinpatent, och ville köpa passande virke... fortsätter Axel Jonsson sina minnen.

Det blev affär, och Axel Jonsson skaffade kunder i hela England, från söder till Inverness i norr. Firman blev så gott som ensam på denna marknad. Träaffärerna gick utmärkt, och från krigets början 1914 till fredsslutet såldes laths och pitprops med enorma vinster.

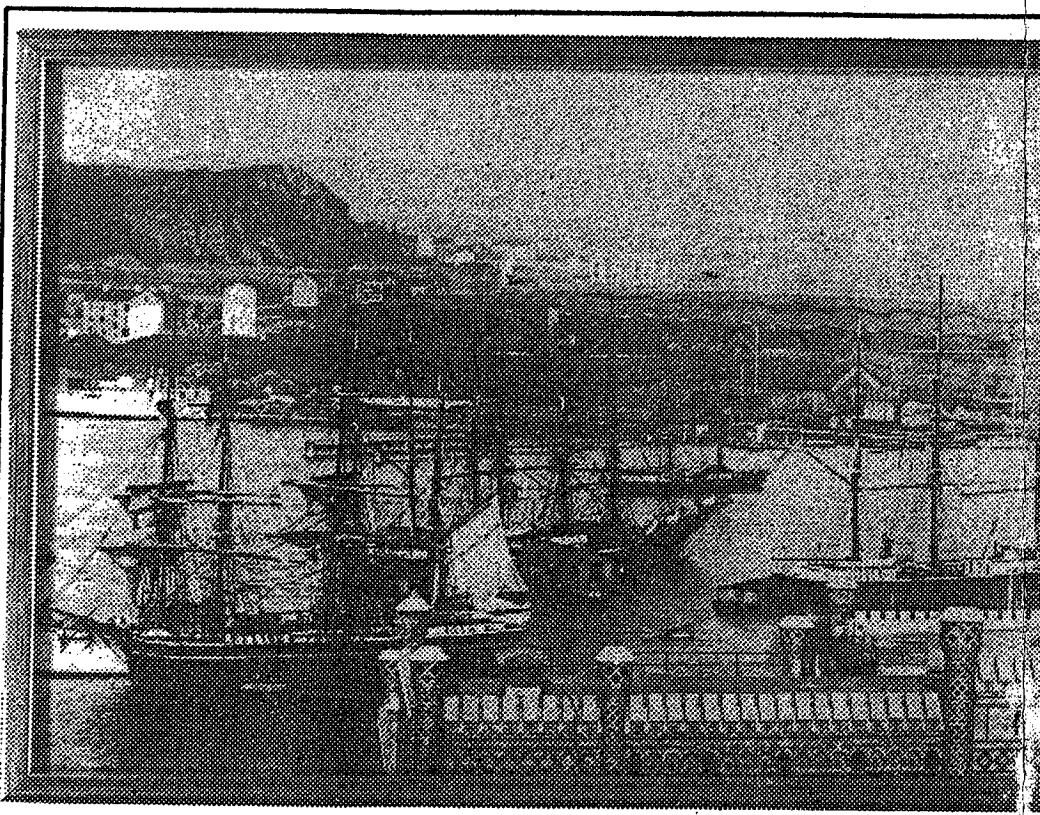
Ångfartygs AB Götha

Ångfartygs AB Götha startades 1869 för reguljär trafik mellan Göteborg och Holland/Belgien. Till rederyt levererade Keillers varv tre ångare. Bolaget förföljdes av otur. Det upplöstes och övertogs 1873 av ett nybildat företag. Detta antog 1873 namnet Förnyade Ångfartygs AB Götha. Harald Sternhagen kom in i styrelsen och Jonsson, Sternhagen blev delägare.

— Vi startade med 4 små ångare, fortsätter Axel Jonsson. Aktieägarna voro i huvudsak kontorister vid de större exportkontoren i Göteborg, t ex Sven Renströms, Ekmans, Waerns.

AXEL JONSSON IV:

Förvärv av Hisingstad



Vy från Stigberget med J A Wettergrens tak i bakgrunden. Detta område och flera kvadratkilometer uppåt älven ägdes av Jonsson, Sternhagen & Co från 1872 till långt in på 1900-talet. Sen kom Frihamnen, Götaverken, Lindholmen m m. Enligt anteckning på baksidan av fotot är båtarna Bark Gladan, Alb. Ehrensvärd, Jacob Raus Brigg Ynetz, Bark Olga. I bakgrunden Jonsson, Sternhagens brädgårdar på Hisingen som brann ned 1916, då tre man omkom.

... Efter ingående diskussioner och undersökning beslöt vi att bygga båtar hos Earls Warf i Hull. Det var två stycken passagerarbåtar om vardera 800 ton till ett pris av något mer än 300 000 kr stycket. Dessa kallades efter ägarna till två framstående namn, James Dickson och J W Wilson. Den förre skänkte "sitt" fartyg full uppsättning av flaggor när fartyget kom till Göteborg. Den senare gjorde svårigheter när vi begärde att få använda namnet på en båt. Han yttrade — något smickrad — att det inte skulle vara hedrande att Ångaren Wilson skulle ligga vrak vid Skagen och att han skulle få läsa om detta i Handelstidningen. Hans spådom slog in — fartyget strandade vid Skagen och ingen fick se det i Göteborg.

År 1945 köpte Brattkoncernen såväl Götha som fir-

man Jonsson, Sternhagen & Co. Men den sistnämnda köpte William Jonsson, sonsonen till Axel Jonsson igen 1957.

Axel Jonsson anger när det gäller Hisingstad ej några årtal eller gör några precisa lägesbestämningar. Numera ser man nästan bara namnet nämnas i telefonkatalogen i samband med ett bleck & plåtslageri och Hisingstads I S i Hising Backa. Äldre göteborgare minns nog färläget nära porslinsfabriken. Där låg ett centrumliknande område, som hade både apotek, poststation och elverk. Det sistnämnda tillkom 1899 under namnet Hisingstads Elektricitetsverk och drevs av Göteborgs Mekaniska Verkstad, d v s blivande Götaverken.

Under rubriken "Hur jag kom åt Hisingstad", skriver Axel Jonsson:

— Vid mina Stockholmssressor besökte jag alltid vännen Carl Cervin, så även en dag för 50-60 år sedan. Jag anmälde, men Cervin kom genast ut och förde mig till sitt privata rum, där förut voro major Bromé och Restadius. (Carl Cervin, f 1850, son till Karl Gustaf Cervin, f 1815. Daniel Gottlieb Restadius, f 1843, d 1900. Statsråd i första Boströmska regeringen. Anknypning till Västkusten. Häradshövding i Älvsborg 1888.)

— Här har vi vår man, sade Cervin.

Som jag redan då var intresserad i Hisingen genom vår hamn, erbjöd han mig att sköta vad de tre köpt av Lindholmen för att täcka en hangar (?), nämligen 800 000 kvadratfot vassmark som de tänkte sig torrlägga. (Skall tydligen vara 8 000 000 kvadratfot.)

brist på upplagsplatser rådde. Till en början var priset 60-70 öre per kvadratfot men det gick undan för undan upp till omkring 2 kr. Keillers Mekaniska Verkstad tog ett stort område gränsande till deras tidigare — nu Götaverken — och ingick i köpet en avsatt väg mellan vårt och deras område gratis.

Götaverken köpte sedan undan för undan mark, liksom även Göteborgs stad. Vägen till Lindholmen anlades genom subskription. Samtidigt arrenderades området på andra sidan vägen upp till Ramberget, indelat i kvarter och gjordes försäljningen till byggnader, till en början för 40 öre per kvadratfot, med grusade gator. Pumphus anlades för att erhalla området torrt.

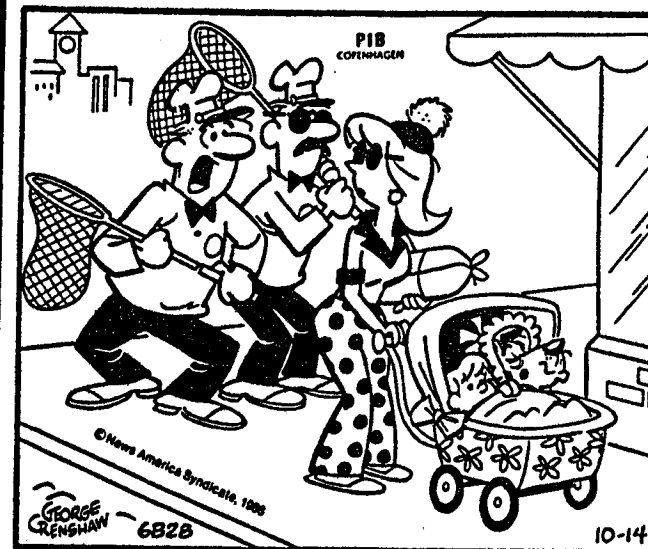
Så småningom blev Jonsson, Sternhagen & Co ägare till en tredjedel. Jag handlade med fria händer då vinsterna var stora. En gång i Stockholm, när Cervin gjorde några anmärkningar, sa jag: Den saken begriper jag bättre. Då sa han: Vi förtjänar nu så mycket, så köp min tredjedel så är du herre på täppan... Vi kom överens om 800 kr per aktie.

Göteborgs stads köp av nästan hela området var då nästan klart. För att få slut på affären såldes till staden småklickar, än här än där, till ungefär halva priset. Det blev ändå, tror jag, 70 000 kr vinst på Hisingstad, vilket var storartat. Beloppet blev en god hjälp under kristiden.

Vill nämna som bevis (brist?) på förutseende, att staden här varit erbjuden, när det pålades och fylldes med mudder hela området, hela området från Hisingström till Motala-området för mellan 50 och 100 000 kr av bönderna på Hisingssidan.

Det sistnämnda förefaller mig lite oklart. Kan någon precisera vilket område det gällde? Och härmed sätter jag punkt för Axel Jonssons minnen som bl a omfattar både jakthistorier och skildringar av sommar dagar i Särö.

Belvedere



Har du sett en liten arg hundrackare med svarta fläckar?

Larson



— Nämen, hur ser du ut, Jimmy? .. Genomblöt, rufsigt i håret, oknutna skor... och ta ut den där hemska saken ur munnen!